

מסורת הש"ם

(א) וְלַעֲלֵל כַּח: (ב) צוּ יַנְחֹמֶה קַבְלָהּ, (ג) פִּסְמִים קִיבִּי: (ד) וְחֹסֶי' פִּיג' הִיבִי, (ה) תַּמְעִית דָּף ב', (ו) לַעֲלֵל כַּטּ. מִהַ תֵּה, (ז) וְתַעֲנִית אִי, (ח) סִנְהִיד' כֶּסֶּ. עִי"ש, (ט) שֵׁס עִי"ש, (י) שְׁבַת קָק: עִי"ש פִּסְחִי קִי: קִין, (יא) צוּ יִנְחֹמֶה עִי"ש רִבְהָ, (יב) וְקִדְרִי: נִי: וְשִׁנְיָ, (יג) תּוֹסַפְתָּה פִּיג' הִיג לַעֲלֵל (יד) כַּטּ, (טו) נַע' שְׁבַת קִיִּל. (טז) שְׁבַת לֵל, מְגִילָה: פִּיג' ס: (יז) נִיחֹמֶה ע. סוֹטֶס מַלְיָ, (יח) נַע' פִּירוֹשׁ בְּחַלְיָשָׁ, (יט) גִּיל מוֹיָק, (כ) מוֹלֵלִין קַמְיָ, (כא) נִירוֹשְׁלַמִי פִי"ה סוֹהִי"ש, (כב) נְדַוְרִי רַעִי נִדְסָפוּ נַעֲשׂוֹת וְלִרְץ לַהֲפַסְסָ, (כג) וְלַעֲלֵל כַּח: (כד) וְחֹסֶי' פִּיג' הִיבִי, (כה) תַּמְעִית דָּף ב', (כו) לַעֲלֵל כַּטּ. מִהַ תֵּה, (כז) וְתַעֲנִית אִי, (כח) סִנְהִיד' כֶּסֶּ. עִי"ש, (כט) שֵׁס עִי"ש, (ל) שְׁבַת קָק: עִי"ש פִּסְחִי קִי: קִין, (לא) צוּ יִנְחֹמֶה ע. סוֹטֶס מַלְיָ, (לב) נַע' פִּירוֹשׁ בְּחַלְיָשָׁ, (לג) גִּיל מוֹיָק, (לד) מוֹלֵלִין קַמְיָ, (לה) נִירוֹשְׁלַמִי פִי"ה סוֹהִי"ש, (לו) נְדַוְרִי רַעִי נִדְסָפוּ נַעֲשׂוֹת וְלִרְץ לַהֲפַסְסָ,

תורה אור השלם

1. אֵל תִּרְבוּ תִּדְבְּרוּ גִבְהָהּ גִּבְהָהּ יִצְא עֶקֶד מַפְיָכִים בִּי אֶל דַּעוֹת יְיָ וְלוֹ תִּחְבְּנוּ עֲלֵיהֶן: שְׁמוּאֵל א ב ג
2. בִּישׁב קִצְרִיהָ תִּשְׁבְּרֶהָ נָשִׁים בָּאוֹת מֵאִירֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא עָלָם בִּירוֹת הָאָדָם עַל כֵּן לֹא יִרְחַמְנוּ עֲשׂוּהָ יִרְצִיו לֹא יִרְצֶנָּה: יִשְׁעִיהָ כוּ יֹא
3. תִּבְאֲנוּ וְתִשְׁמְעוּ בְּדָר הַחֲלָקִי מִכּוֹן לְשִׁבְרֶךָ פַּעֲלֶיךָ יְיָ מִקְדָּשׁ וְאִיזִי בּוֹנֵנִי תִּדְרִי: שְׁמוֹת טו ז
4. אֵל נִקְמוֹת יְיָ אֵל נִקְמוֹת הַדּוֹפִיעַ: תְּהִלָּה צד א
5. וְיֹאמְרוּ יְיָ מִשְׁכֵּנִי בְּאֶרֶץ מְעוֹרֵר לָמוֹ דּוֹפִיעַ מְהֵרָ פֶּאֶרְן וְאַתָּה מִרְבַּבֵּת קִדָּשׁ מִימֵינוּ אֵשׁ דָּת לָמוֹ: דְּבָרִים לו ב
6. לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ פַּעֲלֶיךָ לְשָׁוֹא בִּי לֹא בִּקְשָׁה יְיָ אֵת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשָׁוֹא: שְׁמוֹת כ ו

הגהות הב"ח

(א) גַּם יִנְחֹו הִינן מִקּוֹן, יִנִּי כִפְקֵם מִי שְׁמוֹהּ, דָּף כב ע"ב נִינִי טִיפֹלָה נַעֲלִי קִינִי מִדְּרַךְ תַּמְלֹולָה נִמִי הִינִי וְעִי"ש תַּמִּס':

גליון הש"ם

גב' נתן עקבו: על פי החור. עיין יס' מלאך בעצמות (פסק ג סימן י) ד"ה מלכות:

מוסף רש"י

אומרה ברכה רביעית בפני עצמה. להכליל בנמשל' שבתות ואיני כוללם בחונן הדעת (נדה ח), בין שתי אותיות, של שם, כך שמעתי. ל"א כל שמות, על שם דלמיריין בעלמא (חגיגה י). אות הוא צלצל, של, קרי לכו אלוים לשון מושלל (סנהדרין צב). גדול מקדש. חסוד הוא (שם). אחת לטובה. של ישראל, שטילק נשיתמו מאותות הטעם וכל על ישראל, וקרי ליה נקמות משום דתגמול טוב הוא שזכי לטובה על שאלמו נעשה ושמעם, ונקמה היטו תגמול (שם). ואחת לדעה. לפרענות לעונתי כוכבים שנפרע מהן ליום הדין, כדלמיריין צפ"ק דמס' ע"ז (ד). עוקס ה' ובעל תסה לענ"ס שהוא בעלמו ובענינו נפרע מהן ויסינו הופעה (שם). ומותבינו אשמעתין. (ג) לה' נשקיע על דבני (קדושין יג). לשמעתם עלמנו (גיטין יד). לדידיה גופיה קא מוסיב (תנחומי טס).

אין עומדין פרק חמישי ברכות

לג.

עין משפט ור מוצה

ל א ב ג מיי פ"ו מהל' תפלה הלכה ט (סמג עשין יט)
טושי"ע אר"ח ס"י קד ספיף ג:

לא ג מיי פ"יג מהל' (סמג גירושין הלכה ח (סמג לאון ג) טושי"ע אה"ע ס"י ח ספי' טו:

לב ד ה מיי פ"ו מהל' תפלה סמג עשין יט)
טושי"ע אר"ח ס"י קד ספיף ד:

לז ו מיי פ"ב מה' תפלה הלכה טו סמג שס טושי"ע אר"ח ס"י קיד ספי' ה:

לח ז מיי שס הל' טז סמג שס טושי"ע אר"ח ס"י קיד ספי' ו:

לה ח ט מיי שס הלכה ד יב (נפשי"ע מהל' שם הל' ו) סמג שס טושי"ע אר"ח סימן רלד ספי' א:

לז י מיי פ"י מהל' תפלה הלכה ח סמג שס טושי"ע אר"ח ס"י קיד ספי' ה:

לז ב מיי שס הל' ט סמג שס טושי"ע אר"ח ס"י קיד ספי' ד:

לח ט מיי שס הל' יז סמג שס טושי"ע אר"ח ס"י רלד ספיף א:

לט מ טור שס:
מ ג מיי פ"א מהל' נדרות הלכה טו סמג עשין מ טושי"ע אר"ח ס"י רו ספי' ו ספי' טור ספי' ד (נכד אלכס לקמן פ"מן):
מא ט טושי"ע אר"ח ס"י רלד ספיף א:

רבינו חננאל

והם אמרו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס. וירושלמי: אם לא הבדיל במוצאי שבת מבדיל ואפילו בחמישי בשבת, הוהא דהוימא המבדיל בין קודש לחול, אבל בורא אמורי האש אומרו מיד במוצאי שבת, ואם לא אמר, מעות אשר לא יוכל לחקן.

רב ניסים גאון

אפ"ר נחש כרוך על עקבו לא יפילקו אמר רב ששת לא בנו אלא נחש אבל עקרב פוסק. בתלמוד ארץ ישראל פירשו טעמא דמלתא ואמרו הוה עקרב מפסיק למה משום דמחיא וחוזה ומחיא:

באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו ב' חנינא בן דוסא. פירשו עוד בתלמוד ארץ ישראל ואמרו מאי עיסקא דהדין חברברה אלא כד הוא נכית לכר נשא אין בר נשא קדים למיא חברברה מיית ואין חברברה קדים למיא ב' נשא מיית אמרין ליה תלמידיו רבי וכלי הגוששת יבא עלי ממה שהיה לבי מכון בתפלהי לא הרגשתי אמר ר' יצחק בן אלעזר ברא לו הקב"ה מעיין מתחת כפות רגליו לקיים מה שנאמר (תהלים קמה) רצון דראיו יעשה: **מוזכירין** גבורות גשמים בתחיית המתים. פירשו בתלמוד ארץ ישראל כשם שחתחי' המתים חיים לעולם כך ירידה גשמים חיים לעולם ר' חייא בר אבא שמע ליה מן הדא קרייה (והושע ו) יחינוי יומיום ונדעה נרדפה לדעת את ה' ויבא כגשם לנו ובבראשית רבה דר' תרעישא (פרשתי יג) ר' חייא בר אבא אמר שקולה כנגד תחיית המתים ר' אבא בריה דר' חייא בר אבא אף חכמים קבעו אותה בתחיית המתים בוו יד ובווי יד בוו

להסירה לינשא פעמים שאין האריות רעצים ואין אוכלין אותו: **נחשים ועקרבים**. או זה או זה מעידים עליו שמת אלמלא מועד הנחש לישוך: **אגב איילא**. כשנפל עליהם ודחקם היקוהו: **שור סס**. שלא נגח אדם: **מועד**. שנגח ג' פעמים: **נדקולא**. סל שמולין בו תנן כראשו ואוכל: **ושדי דרגא**. לאו דוקא אלא כלומר הזהר ממנו הרבה: **ציומי ניסן**. ממוך שעברו ימי הסמיו שהארץ יצשה ועכשיו רואה אותה מלאה דשאים וזה דעתו עליו ונכנס

בו יצר הרע: **ערוד**. מן הנחש והלך כל שנוקקין זה עם זה ויואל משניהם **ערודי**: **אם חורו**. שהוא יולא משם: **ומם הערוד**. מאלחי זה"ג אמרי במערבא^(א) כשהערוד נושך את האדם אם הערוד קודם למים מת האדם ואם האדם קודם למים מת הערוד ונעשה נס לר' חנינא ונצקע מעין מתחת עקבו: **מתנני'** **מוזכירין** **גבורים גשמים**. משיב הרוח שאינו לשון צקשה אלא לשון הזכרה וצבא: **ושאלין**. ומן טל ומטר לשון צקשה: **והצללה בחונן הדעת**. צמולאי צבא אתה חוננתנו: **גב'** **מסוך שהיא חכמה**. החכם יודע להציל בין קדש לחול וצין טמא לטהור: **צין שסי אלוטיוס**. צין שמי הזכרות: **צמילסה מיהא גדולה היא**. צמקוס שצריכה נקמה דבר גדול הוא: **שסי נקמוס הללו למה אחם לרעה**. להנקס מן העכו"ם שלא קצלו את המורה: **ואחם לטובה**. כדלמיריין צב"ק (דף גה). מפאלין הופיע והפקיר ממונן לישראל שור של ישראל שנגח שור של עכו"ם פטור: **הופיע**. גלה והפקיר כשלא קצלו את המורה: **טעשירו**. לקנות יין: **קצעוו על הכוס**. ולא נשתכחה תקנת עזרא וכשחזרו והענו קצעוו בתפלה ונחלקו היאך יאמרוה: **צתחלה**. כשעלו מן הגולה והיו דמוקים: **קדושות**. קדוש היום: **מפני שיכול**. משמע אם ירצה שלא לחזור ולהתפלל הא אם אמרה צתפלה א"ש לאומרה על הכוס: **ואנא שמעיה**. אני שמעתי: **חוזר לראש**. לתפלה ולכוס: הלכתא

מחזיר לו א"ל לאו ואם היית מחזיר לו מה היו עושים לך א"ל היו חותכים את ראשי בסייף א"ל והלא דבריהם ק"ו ומה אתה שהיית עומד לפני מלך בשר ודם^(ב) שהוים כאן ומחר בקבר כך אני שהייתי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים על אחת כמה וכמה מיד נתפיים אותו השר ונפטרו אותו חסיד לביתו לשלום: אפי' ינחש כרוך על עקבו לא יפסיק: אמר רב ששת לא שנו יאלא נחש אבל עקרב פוסק מיתיבי^(ג) נפל ילגוב אריות אין מעידין עליו שמת נפל לחפירה מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו שמת שאני התם דאגב איצנא מזקי א"ר יצחק יראה שוורים פוסק דתני רב אושעיא^(ד) מרחיקין המשור תם חמשים אמה ומשור מועד כמלא עיניו תנא משמיה דר' מאיר ריש תורא בדקולא סליק לאגרא ושדי דרגא מתותך אמר שמואל הני מילי בשור שחור וביומי ניסן מפני שהשמן מרקד לו בין קרניו ת"ר^(ה) מעשה במקום אחד שהיה ערוד והיה מזיק את הבריות באו והודיעו לו לר' חנינא בן דוסא אמר להם הראו לי את חורו הראוהו את חורו^(ו) נתן עקבו על פי החור יצא ונשכו ומת אותו ערוד נמלו על כתפו והביאו לבית המדרש אמר להם ראו בני אין ערוד ממית אלא החטא ממית באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו ר' חנינא בן דוסא: **מתנני'**^(ז) מוזכירין גבורות גשמים אומרה ברכה רביעית בפני עצמה רבי אליעזר אומר בהוראה: **גב'** מוזכירין גבורות גשמים מאי טעמא^(ח) אמר רב יוסף מתוך ששקולה בתחיית המתים לפיכך קבעוה בתחיית המתים ושאלה בברכת השנים מאי טעמא אמר רב יוסף מתוך שהיא פרנסה לפיכך קבעוה בברכת פרנסה הבדלה בחונן הדעת מ"ט א"ר יוסף מתוך שהיא חכמה קבעוה בברכת חכמה ורבנן אמרי מתוך שהיא חול לפיכך קבעוה בברכת חול א"ר אמי גדולה דעה שנתנה בתחלת ברכה של חול וא"ר אמי^(י) גדולה דעה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר יכי אל דעות ה' וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר^(יא) כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו אמר רבי אלעזר גדול מקדש שנתן בין ב' אותיות שנאמר^(יב) פעלת ה' מקדש ה' וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו דעה נתנה בין שתי אותיות

מקדש נתן בין שתי אותיות מתקיף לה^(יג) רב אחא קרחינאה אלא מעתה גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר^(יד) אל נקמות ה' אמר ליה אין במילתה מיהא גדולה היא והיינו דאמר עולא שתי נקמות הללו למה אחת לטובה ואחת לרעה לטובה דכתיב אל נקמות ה' אל נקמות הופיע: רבי עקיבא אומר אומרה ברכה רביעית כו': א"ל רב שמן בר אבא לר' יוחנן מכדי אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות נחזי^(טו) היכן תקון א"ל בתחלה קבעוה בתפלה העשירו קבעוה על הכוס הענו חזרו וקבעוה בתפלה והם אמרו^(טז) המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס איתמר נמי אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות בתחלה קבעוה בתפלה העשירו קבעוה על הכוס חזרו והענו קבעוה בתפלה והם אמרו המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס איתמר נמי ורב יוסף דאמרי תרווייהו בתפלה צריך שיבדיל על הכוס אמר^(יז) אבא^(יח) ומותבינן אשמעתין^(יט) טעה ו'לא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים יושאלה בברכת השנים מחזירין אותו ל'הבדלה בחונן הדעת אין מפני שאומרה על הכוס איתמר נמי אמר רבי בנימין בר יפת שאל ר' יוסי את ר' יוחנן בצידן ואמרי לה ר' שמעון בן יעקב דמן צור את ר' יוחנן ואנא שמעיה^(כ) אני שמעתי בתפלה צריך שיבדיל על הכוס או לא ואמר ליה צריך שיבדיל על הכוס איבעיא להו המבדיל על הכוס מהו שיבדיל בתפלה אמר רב נחמן בר יצחק יקל וחומר מתפלה ומה תפלה דעיקר תקנתא היא אמרי המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס המבדיל על הכוס דלאו עיקר תקנתא היא לא כ"ש תני ר' יאחא אריכא קמיה דרב חנינא המבדיל בתפלה משובח יותר ממי שיבדיל על הכוס אלמא תפלה לחודה היא גופא קשיא אמרת המבדיל בתפלה משובח יותר ממי שיבדיל על הכוס אלמא תפלה לחודה סגי והדר תני אם הבדיל בוו ובוו יווחו לו ברכות על ראשו וכוין דנפיך ליה בחרא אפטר והויא^(כא) ברכה שאינה צריכה ואמר רב ואיתימא ר"ל ואמרי לה ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו יכל המבדיל ברכה שאינה צריכה עובר משום^(כב) לא תשא אלא אימא הכי אם הבדיל בוו ולא הבדיל בוו ינוחו לו ברכות על ראשו בעא מיניה רב חסדא מרב ששת טעה בוו ובוו^(כג) מהו אמר ליה^(כד) טעה בוו ובוו חוזר לראש אמר

פתיחה וכוו פתיחה בוו יד (יחזקאל לו) היתה עלי ד' ה' ובוו יד (תהלים קמה) פותח את ידך בוו פתיחה (יחזקאל לו) הנינו פותח את קברותיכם ר' יודן בשם ר' אלעזר בר אבינה בוו שירה וכוו שירה בוו שירה (נשיהי מב) ידענו וישיבי סלע וכוו שירה (תהלים סה) יתרועעו אף ישירו:

^[1] פתיחה וכוו פתיחה בוו יד (יחזקאל לו) היתה עלי ד' ה' ובוו יד (תהלים קמה) פותח את ידך בוו פתיחה (יחזקאל לו) הנינו פותח את קברותיכם ר' יודן בשם ר' אלעזר בר אבינה בוו שירה וכוו שירה בוו שירה (נשיהי מב) ידענו וישיבי סלע וכוו שירה (תהלים סה) יתרועעו אף ישירו:

עין משפט
נר מצוה

לג:

אין עומדין פרק חמישי ברכות

מסורת הש"ס

במקום ותמן לנו ולכשיגיע בין קדושת שבת לקדושת י"ט וכו' הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך יאמר ותמן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה וכו' ומסיים מקדש ישראל והזמנים: **בתנאי' האומר**. כמפלגו: על קן לצור יגיעו רחמיך. אנשים שהיו מראים עצמם כמתכוונים להעמיק בלשון תחנונים

ואומרים רחום וחנן אתה ועל קן לצור יגיעו רחמיך שאלמרת לשלח את האס או שאומר על טוב שאתה עושה לנו יזכר שמך או שאומר מודים מודים משתקין אותו: **גב' שמעיל קנאה**. לומר על אלה חס ולא על שאר צרימותי: **מדוסי**. מזמתי. והוא לא לרחמים עשה אלא להטיל על ישראל חקי גזרותיו והודיע שהם עצדיו ושומרי מצותיו וגזרות חקוטיו אף צדצרים שיש לשטן ולעכו"ם להשיג עליהם ולומר מה לורך במצוה זו: ורבה נמי לחדודי לאצ"י הוא דעני. ששיצ לו מה שהשיצ: **אי לאו דאמרינאו משא**. האל הגדול הגבור והגורל אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד (דברים י'): **וסקנינאו כתפלה**. כשהתפלל עזרא על מעל הגולה כספר עזרא (נחמיה ט): **הכל צדיי שמים**. כל הכא על האדם צדיי הקצ"ה הוא כגון ארוך קצר עני עשיר חכם שוטה לזן שחור הכל צדיי שמים הוא אצל דייק ושעע אינו צא על ידי שמים את זו מסר ביזו של אדם ונתן לפניו שני דרכים והוא יבחר לו יריאת שמים: **מילפא מילפא ומני לה**. כל מיצה ומיצה חוזר ושובה מגונה היו שמוקי לא משתקין ליה שאין זה דומה למקבל עליו שמי מלכיות אלא למתלוצץ. אמר פסוק שלם ומני ליה משתקין ליה דמחזי כשמי רשויות: תצרותא

קדושת שבת וכבוד מועד וחגיגת הרגל בין קדושת שבת לקדושת יום טוב הבדלת ואת יום השביעי' מששת ימי המעשה קדשת הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך ותתן לנו וכו': **בתנאי'** ^(א)האומר ^(ב)על קן צפור יגיעו רחמיך ועל טוב יזכר שמך ימודים מודים משתקין אותו: **גב'** בשלמא מודים מודים משתקין אותו משום דמיחזי כשתי רשויות ועל טוב יזכר שמך מ"ט פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינן אלא גזרות ההוא דנחית קמיה דרבה ואמר אתה חסת על קן צפור אתה חוס ורחם עלינו אמר רבה כמה ידע האי צורבא מרבנן לרצויי למריה א"ל אביי והא משתקין אותו תנן ^(א)ורבה נמי לחדודי לאבבי הוא דבעי ההוא דנחית קמיה דר' חנינא יאמר האל הגדול הגבור והגורא והאדיר והעזון והיראוי החזק והאמיץ והוראי והנכבד המתין לו עד דסיים כי סיים א"ל סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך למא לי כולי האי אנן הני תלת דאמרינן אי לאו דאמרינהו משה רבינו באורייתא ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה לא הוינן יכולין למימר להו ואת אמרת כולי האי ואזלת משל למלך בשר ודם שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב והיו מקלסין אותו בשל כסף והלא גנאי הוא לו: ואמר ^(א)רבי חנינא ^(ב)הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר יועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה אטו יראת שמים מילתא זוטרתא והא"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בבית גזיוו אלא אלא אוצר של יראת שמים שנאמר ^(ב)יראת ה' היא אוצרו אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא דאמר ר' חנינא מושל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול: מודים מודים משתקין אותו: אמר ר' ^(א)זיורא ^(ב)הכל האומר שמע שמע כאומר מודים מודים דמי מיתבי הקורא את שמע וכופלה הרי זה מגונה מגונה הוא דהוי שתוקי לא משתקין ליה לא קשיא הא דאמר מילתא מילתא ותני לה והא דאמר פסוקא פסוקא ותני ליה רב פאא לאבבי ודילמא מעיקרא לא כוון דעתיה ולבסוף כוון דעתיה אמר ליה

בב א מיי פ"ה מהל' ביה הכמיה הל' א':
בב ב מיי פ"ב מהל' מפלה הלכה יב סגנו עשין יט עוש"ע אר"מ ס"י תלף סעף ב':

בב ג מיי פ"ט מהל' מפלה הל' ז סגנו שם [עור] אר"מ ס"י קנין:]
בב ד מיי שם הלכה ד סגנו שם עוש"ע אר"מ סימן קכא סעף ב':
בב ה מיי פ"י מהלגט דרכות הלכה ג סגנו עשין כ עוש"ע אר"מ סימן רכב סעף ג':
בב ו מיי פ"ט מהל' מפלה הל' ז עוש"ע אר"מ סימן קיג סעף ט':
בב ז מיי פ"ה מהל' תפובה הל' א':
בב ח מיי פ"ב מהל' ק"ס הלכה יא סגנו עשין יח עוש"ע אר"מ ס"י סא סעף ט':

רבינו ניסים

אמר ר' זירא נקוט דר' חייא בר אבא בידך דבגמר שמעתיאת מפומיה דרבתי.
איתא בפרק כיצד מברכין על הפירות (דף ק"ח) מה ענין בנימין בר יפת אצל ר' חייא בר אבא ר' חייא בר אבא דייק שמעתיאת מפומיה דרבתי ר' חייא בר אבא כל יל' וימין הוה המדר לתלמודיה קמיה דר' יוחנן רביה ואית דבכותה בפי כיסוי הדם (דף ס"ט) דשחיטת חולין ובפי המביא אשם תלוי דכריתות (דף כ"ו):
מודים מודים משתקין אותה.
ארץ ישראל נתנו תפרש כזה הדבר ואמרו הרה דאימור בצבור אבל ביחדי תחנונים הם ובגמי דמגילה (ירושלמי פרק ד הלכה א' אמרו דרכותה אמן אמן שמע שמע:

רבינו חננאל

אימור רב יצחק בר אבדורמי אמר משום רבי הלכה ואמרו לה מטיין ר' יוחנן אמר מדיין אמר רב אסי אמר הלכה ר' חייא בר אבא אמר נדיאן ר' יוסי ב"ר חנינא אמר מטיין. פ"י, מאן דאמר מדיין סבר דבני הכל הוא בלא חלוקה, מאן דאמר הלכה סבר פליגי ופסקו הלכה, מאן דאמר מטיין סבר שיקול הדעת ולא להכריעו כהנה, מאן דאמר נדיאן סבר שקלו חכמים דבריהן ובררו שנטראין דברו זה. דאמר רחבא א"ר יהודה הרי הבית וכו', פ"י, הרי מספקא ליה אי משום רב יהודה אי משום רבי יהודה, והיה מרקדך שלא יחליף השמות והיה שונה רבי, ואמר רבינו יחי לעד אינו כן, אילו היה אומר רבי, לא היה אומר לא רב ולא ר', ואינה מלה כלל, ואינו אומר טעם ולא כבוד לו, וכך אמר יחי לעד, כי רחבה לא ראה ר' יהודה מעולם וסופר טעה וכתב ר' יהודה. וראו הגאונים בזמן הזה שאין באותו דור ר' ואמרו כן. [נטיין כפול היה פ"י, מעוקל]. מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית. פ"י ירושלמי ר' פנחס בשם ר' סימון מפני שקראת תגר על מדותיו של הקב"ה. [הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך וגו'. וכי שואל אדם דבר שאינו ברשותו אלא מיכן ראייה שיראת שמים בידו של אדם היא]. והא דאמר פסוקא פסוקא ותני לה. פסוקא פסוקא אין משתקין אותו מיהו מגונה הוי.

הלכתא מאי. המצביל בתפלה צריך שיצדיל על הכוס או לא:
זיוס טוב שחל להיות אחר השבת. שאין מתפללין אתה חונן: ה"ג הלכה **מכלל דפליגי ולא פליגי והא פליגי רבנן אימר דפליגי רבנן צשאר ימוס השנה צי"ט שחל להיות אחר השבת מי פליגי והא פליג ר"ע**

אטו כל השנה מי עבדינן כר"ע דהשאא

נעביד וכו'. והכי ^(א)פרך א"ל רבי זירא ^(ב)הלכה מכלל דפליגי בתמיה ופרך הגמרא ולא פליגי והא פליגי רבנן וכו': **והא פליג ר' עקיבא**. לומרה דרכה רביעית לעצמה ואצטרך למימר הלכה כר"א לאפוקי מדר"ע:

אטו כל השנה כולה מי עבדינן כר"ע דהשאא נעביד כוסיה. דאצטרך למימר הלכה כר"א: **הלכה**. מ"ד הלכה דרשין לה צפרקין ומ"ד מטין מדרש לא דרשין צדצים אצל אורוי מוריןן ליחיד לעשות כר"א צי"ט שחל להיות צא' צצבת ומ"ד נרנאין אורוי נמי לא מוריןן ואי עביד לא מהדריןן עובדא: **מודים**. חכמים לר"א צי"ט שחל להיות אחר השבת: **נקוט דר' חייא בר אבא צידך**. שהוא מדקדק בלשון רבו וקובע צו סימנים שלא יתחלף לו נרנאין צמטין או צמודים: **כרחצה**. שהיה מדקדק בלשון רבו ואומר סטיו כפול היה ואע"פ שבלשון משנה קורוהו אלטצא צפסקים ^(א)ובסוכה"ס על גב האלטצא הוא דקדק בלשון רבו ולא אמר אלטצא כפולה היתה. יס פותרין הא דרחצה מדאמר ר' יהודה דדייק ספקי דרצותיה

אי מדרני יהודה אי מדרב יהודה וקשיא לי צגוה טוצא חלא דרחצה לא ראה רבי יהודה מימיו לא רבי יהודה צדצי אלעאי ולא ר' יהודה ^(א)שליא ועוד כולוהו אמוראי נמי דייקו לומר דבר צסס אומרו ועוד ליכא למימר מהא דדייק ליטנא דשמעתא אלא ספקי דרצותא: **דעמיו כפול**. אלטצאות זו לפנים מזו צדיקק עגול ליטצ שס: **לא האי ידענא נו'**. לא נרנאין ולא מודים ולא מטיס: **וסודיענו**. לומר

נמי משמע על הטובה ולא על הרעה ^(א)ותנן יחייב אדם לבדך על הרעה כשם שמברך על הטובה אלא על קן צפור יגיעו רחמיך מ"ט פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים ואינן אלא גזרות ההוא דנחית קמיה דרבה ואמר אתה חסת על קן צפור אתה חוס ורחם עלינו אמר רבה כמה ידע האי צורבא מרבנן לרצויי למריה א"ל אביי והא משתקין אותו תנן ^(א)ורבה נמי לחדודי לאבבי הוא דבעי ההוא דנחית קמיה דר' חנינא יאמר האל הגדול הגבור והגורא והאדיר והעזון והיראוי החזק והאמיץ והוראי והנכבד המתין לו עד דסיים כי סיים א"ל סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך למא לי כולי האי אנן הני תלת דאמרינן אי לאו דאמרינהו משה רבינו באורייתא ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה לא הוינן יכולין למימר להו ואת אמרת כולי האי ואזלת משל למלך בשר ודם שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב והיו מקלסין אותו בשל כסף והלא גנאי הוא לו: ואמר ^(א)רבי חנינא ^(ב)הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר יועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה אטו יראת שמים מילתא זוטרתא והא"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בבית גזיוו אלא אלא אוצר של יראת שמים שנאמר ^(ב)יראת ה' היא אוצרו אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא דאמר ר' חנינא מושל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול: מודים מודים משתקין אותו: אמר ר' ^(א)זיורא ^(ב)הכל האומר שמע שמע כאומר מודים מודים דמי מיתבי הקורא את שמע וכופלה הרי זה מגונה מגונה הוא דהוי שתוקי לא משתקין ליה לא קשיא הא דאמר מילתא מילתא ותני לה והא דאמר פסוקא פסוקא ותני ליה רב פאא לאבבי ודילמא מעיקרא לא כוון דעתיה ולבסוף כוון דעתיה אמר ליה

הלכה פסוקא רב יצחק בר אבדורמי אמר משום רבי הלכה ואמרו לה מטיין ר' יוחנן אמר מדיין אמר רב אסי אמר הלכה ר' חייא בר אבא אמר נדיאן ר' יוסי ב"ר חנינא אמר מטיין. פ"י, מאן דאמר מדיין סבר דבני הכל הוא בלא חלוקה, מאן דאמר הלכה סבר פליגי ופסקו הלכה, מאן דאמר מטיין סבר שיקול הדעת ולא להכריעו כהנה, מאן דאמר נדיאן סבר שקלו חכמים דבריהן ובררו שנטראין דברו זה. דאמר רחבא א"ר יהודה הרי הבית וכו', פ"י, הרי מספקא ליה אי משום רב יהודה אי משום רבי יהודה, והיה מרקדך שלא יחליף השמות והיה שונה רבי, ואמר רבינו יחי לעד אינו כן, אילו היה אומר רבי, לא היה אומר לא רב ולא ר', ואינה מלה כלל, ואינו אומר טעם ולא כבוד לו, וכך אמר יחי לעד, כי רחבה לא ראה ר' יהודה מעולם וסופר טעה וכתב ר' יהודה. וראו הגאונים בזמן הזה שאין באותו דור ר' ואמרו כן. [נטיין כפול היה פ"י, מעוקל]. מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית. פ"י ירושלמי ר' פנחס בשם ר' סימון מפני שקראת תגר על מדותיו של הקב"ה. [הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך וגו'. וכי שואל אדם דבר שאינו ברשותו אלא מיכן ראייה שיראת שמים בידו של אדם היא]. והא דאמר פסוקא פסוקא ותני לה. פסוקא פסוקא אין משתקין אותו מיהו מגונה הוי.

מסורת הש"ס

[א] נשנת קו: וסס נסמן,
[ב] לעיל כט, א,
[ג] עיובין מו: ד,
[ד] נלמן לח: פסחים נב: א,
[ה] פסחים יג: נב: סוכה מה: א,
[ו] צבד אלפס ובלש"ס סדר המשנה דהכל כהיל האומר יברכך טובים הרי זה דרך המינות האומר על קן לצור וכו' וע"ש פירש"י ורבינו יונה וכן כמה שפיר הל"ש ד ועע שכתבד הוה נשעת ג"כ במשנה דמגילה כה.
מכוון ממש: א,
[ג] מגילה כה,
[ה] נקמן דף מז.
[ו] ונשיג,
[ז] נעיונין יג.
מגילה שם מיר טו: ונחסי,
יג.
חולין מג: דהה ד: מהל,
[י] דהה טו: מנלה כה,
[כ] נמי מוס' מגילה כה.
[מסו] מהה טח: א,
מגילה כה.
[סוכה נג: א,
[מ] [נ"ל פירושא],
[ד] [א: א],
[ה] [דף כנ"א, ע] הנש"ס.

תורה אור השלם

- ↑ ועתה ישראל מה יי אלקיך שאל מעמך פי אם ליראה את יי אלקיך ללכת בבל ורדיוו ולאקבדו אתו ולעבד את יי אלקיך בבל לבקר ובבל נפשו: דברים י יב
- ↑ והנה אמונת עמך חסן ישועות חכמת דעת יראת יי דתא ארצור:

ישיעיהו לג ו

גליון הש"ס

גב' אלא פניא אתמר. עין תפובה דכר שמואל (סימן קק):

בבתנאי' האומר על קן צפור. ע' זוה"ק פ' אמור על פסוק ונסתמה מושב ה'. ומתמלכו רבה פירשט כי תלף (פ"י):

הגהות הגר"א

[א] גב' (א"ל חוין) תל"מ:
[ב] צ"ל אתמר: [ג] ירש"י ד"ה ה"צ כו' (א"ל ר' זורא) תל"מ:
[ד] גב' (ומתמלכו ומני ששון ומני מכה) תל"מ וי"צ ברמזים ל"ג א':

מוסף רש"י

ודאי דאמרינן. לזון שאלה הוא, אמת הוא ששעתיא שאלם אומרים דבר וז של חסמה (וכתובות י"ט). דייקק וגומר שמעתיאת מפומא דמרה. כשהמעותס יאלא מפי רבי מרקדק ואומר לגבי לשעתיא פסס שמים ומנחין הימנו הן או לאו, כרחבא דפרומבדירא. שהיה מדקדק בשמועתו לדעת ממז קינלה (פסחים נב:). סטיו כפול היה. האלטצא כסיב כסיב מקפת ומחין אומו הק"ק עור חמר (פסחים יג וכו' י"ו שם נב: וסוכה מה). על קן צפור יגיעו רחמיך. בלשון הזה (צ"ח:). לזון (הוה) רחמיך מגיעין על קן לצור כך מוס וחסם עליו (מתניה כה). ועל טוב יזכר שמך. על טובותין טדה קי (שם). מודים מודים. שאלם שני פעמים מודים כשהוא כועס (שם). לחדודי לאבבי. כדי על אדם חלק לו גמולת מלך חזון. (נדה טו):

אזשה מסורה צדיי אלס שיאל הוא עצמו מכן לנו לזך. אע"י שהיכולת ביזו להכין לבגטו אליו דמכיו (ירמיה מ) הנה כחמרי ביז עיונר קן אלס צדיי ציט ישראל, ואומר (יחזקאל לו) והסיוותי את כל האזן מנשכרם (מגילה שם). כי אם ליראה. זה לגבי הוא שאל ממן לפי שהכל ביזו חוה צידך (נדה שם).